

67.72-74/1
13.06.19

У спеціалізовану Вчену раду
Д 35.052.19
у Національному університеті
«Львівська політехніка»

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію Сливки Марії Мирославівни

**«Взаємодія суб'єктів охорони навколишнього природного середовища
(адміністративно-правовий аспект)», подану на здобуття наукового
ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 –
адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право**

Актуальність теми дослідження.

Низький рівень екологічної освіти, деградація суспільної свідомості, включаючи «споживацьке» ставлення до навколишнього природного середовища, зокрема використання природних ресурсів, а також еколого-правовий нігілізм – все це першопричини екологічних проблем українського сьогодення.

Для протидії цим руйнівним для України процесам державі необхідно постійно тримати курс на підвищення ефективності інспекційної діяльності, перевірку екологічно небезпечних об'єктів державного та регіонального рівнів, які завдають найбільшої шкоди довкіллю, а також сприяти налагодженню взаємодії суб'єктів охорони навколишнього природного середовища.

Особливу увагу слід звернути на необхідність попередження екологічних порушень, їх профілактику, пропаганду та інформованість як дієвий механізм впливу на суб'єктів господарювання за додержанням ними вимог природоохоронного законодавства.

Серед людей поширені переконання, що в сучасному суспільстві розв'язання екологічних проблем, ліквідацію забруднення навколишнього природного середовища можна забезпечити суто економічними методами, через виділення значних фінансових коштів.

Однак не заперечуючи ролі фінансових важелів в подоланні екологічних

проблем, не слід забувати про суб'єктів охорони навколишнього природного середовища, взаємодія яких є надзвичайно важливою у процесі подолання кризових екологічних явищ.

Водночас варто зазначити, що монографічних праць та спеціальних дисертаційних досліджень зазначеної проблеми в Україні немає, що актуалізує необхідність здійснення комплексного дослідження питань взаємодії суб'єктів охорони навколишнього природного середовища.

Отже, не викликає жодних сумнівів, що дисертаційне дослідження Сливки Марії Мирославівни на тему: «Взаємодія суб'єктів охорони навколишнього природного середовища (адміністративно-правовий аспект)» є актуальним та своєчасним, а його результати – затребуваними юридичною наукою та практикою.

Актуальність дослідження підтверджується також тим, що воно виконано відповідно до Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженої Законом України №1629-IV від 18.03.2004 р, узгоджується з положеннями Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. А також у контексті основних наукових напрямів досліджень Національного університету «Львівська політехніка» від 24 червня 2014 р., протокол № 5 «Правові, психологічні та інформаційні проблеми розвитку державності в Україні», науково-дослідної роботи кафедри адміністративного та інформаційного права Навчально-наукового інституту права та психології НУ «Львівська політехніка» «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод людини і громадянина в умовах розбудови правової держава» (державний реєстраційний номер № 0116U004099).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації у достатній мірі обґрунтовані. Дисертація виконана автором самостійно. Ідеї, що належать іншим авторам, у роботі не використано, всі сформульовані в

ньому положення та висновки обґрунтовані на базі особистих досліджень автора.

Належна обґрунтованість та достовірність отриманих результатів, висновків і пропозицій забезпечена широкою джерельною базою проведеного дослідження (164 найменування), опрацюванням достатньої кількості емпіричних матеріалів, використанням різноманітних методичних прийомів аналізу поставлених проблем, належною апробацією отриманих результатів.

Обґрунтованість наукових положень дисертаційної роботи та достовірність отриманих результатів підтверджені також комплексним використанням різноманітних методів дослідження, що дозволило якісно проаналізувати і теоретичні питання, і практичні аспекти взаємодії суб'єктів охорони навколишнього природного середовища. Для вирішення поставлених завдань застосовано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання правових явищ. Так, використання діалектичного методу сприяло розгляду і дослідженню проблеми в єдності її соціального змісту та юридичної форми, а також здійсненню системного аналізу взаємодії суб'єктів охорони навколишнього природного середовища (підрозділи 1.1, 2.1, 3.2). За допомогою історико-правового методу в дисертаційній роботі було досліджено періоди становлення законодавчої бази з охорони навколишнього природного середовища в Україні (підрозділ 1.1). Формально-юридичний метод дозволив проаналізувати зміст нормативно-правових актів, що регулюють діяльність суб'єктів охорони навколишнього природного середовища, що сприяло виявленню недоліків природоохоронного законодавства та виробленню пропозицій щодо його вдосконалення (підрозділи 2.1, 3.2). Завдяки системно-функціональному методу сформульовано теоретичні положення щодо форм і методів взаємодії суб'єктів охорони навколишнього природного середовища (підрозділ 3.2). З використанням статистичного методу проводилася обробка та аналіз даних про діяльність Державної екологічної інспекції у сфері охорони навколишнього природного середовища (підрозділ 2.3). Метод опитування застосовувався при вивченні думок понад 90 працівників органів місцевого самоврядування щодо екологічної ситуації у Львівській області (підрозділ 3.2).

Наукова новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертація є першим в науці адміністративного права самостійним комплексним дослідженням взаємодії суб'єктів охорони навколишнього природного середовища, в якому формуються науково-обґрунтовані й виважені висновки, пропозиції та рекомендації щодо наукового вирішення теоретичних проблем, вдосконалення положень актів чинного законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища та підвищення ефективності процесу правозастосування.

У роботі сформульовано низку положень, що сприяють розв'язанню конкретного наукового завдання і характеризуються науковою новизною.

Так, схвальної оцінки заслуговує проведений дисертантом аналіз співвідношення понять «природа», «природне середовище», «навколишнє середовище», «навколишнє природне середовище», «довкілля».

Погоджуємося з думкою автора про те, що поняття «навколишнє середовище» є найбільш адекватним, його визнають більшість країн світової спільноти, тоді як у термінології нормативно-правових актів України використовується поняття «навколишнє природне середовище», а відтак назріла потреба адаптувати вітчизняну термінологію у цій галузі до міжнародних стандартів.

Не викликає заперечення запропоноване автором визначення «адміністративно-правова охорона навколишнього природного середовища» – це діяльність держави та її компетентних органів, спрямована на врегулювання екологічних конфліктів, забезпечення належного стану навколишнього природного середовища та його компонентів, профілактику вчинення екологічних правопорушень і полягає у застосуванні уповноваженими органами й посадовими особами адміністративних стягнень до суб'єктів, винних у вчиненні адміністративних проступків у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Особливої уваги заслуговують сформульовані автором нові принципи охорони навколишнього природного середовища, а саме:

а) екологічної відповідності між суспільством, виробничою сферою і навколишнім природним середовищем. Виходячи з цього принципу, антропогенне навантаження на природні екосистеми не повинно перевищувати межі, за якими відбуваються процеси, що призводять до загрозливих життю та здоров'ю людини ситуацій. Його порушення призведе до зниження екологічної стійкості та продуктивності біоекономічної системи «людина – виробництво – природне середовище»;

б) взаємодії та системності у вирішенні питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів. Лише комплексна взаємодія органів державної влади, місцевого самоврядування та громадських об'єднань дозволить ефективно та своєчасно реагувати на вчинення екологічних правопорушень, віднайти способи протидії цим правопорушенням та вживати відповідні заходи щодо забезпечення екологічної безпеки. У свою чергу, встановлення системних зв'язків між цими органами забезпечить цілісність функціонування у вирішенні питань з охорони навколишнього природного середовища.

Підтримуємо позицію автора стосовно того, що основним покликанням адміністративної відповідальності у сфері охорони навколишнього природного середовища є швидке та результативне притягнення правопорушників до тієї міри покарання, яка:

– по-перше, буде достатньою та співрозмірною з вчиненим протиправним діянням;

– по-друге, матиме превентивний ефект для попередження вчинення правопорушень іншими особами в майбутньому;

– по-третє, сприятиме відновленню порушеного права та/або інтересу особи чи іншого охоронюваного законодавством об'єкта, який зазнав протиправного впливу.

Серед вагомих здобутків слід відзначити також те, що автором вперше сформульовано визначення поняття «взаємодія суб'єктів охорони навколишнього природного середовища»; «принципи взаємодії суб'єктів охорони навколишнього природного середовища. А також виокремлено

пріоритетні принципи взаємодії суб'єктів охорони навколишнього природного середовища: протидії екологічним правопорушенням, забезпечення екологічної безпеки громадян, партнерства та взаємодопомоги, швидкого реагування та притягнення винних до відповідальності, альтернативності вибору покарання, взаємоконтролю, невідворотності покарання за неналежне виконання покладених обов'язків.

Вважаємо, що дисертація містить низку напрацювань теоретичного та практичного характеру, які є своєчасними і можуть бути використані вченими й практичними працівниками у роботі, спрямованій на подальший розвиток та удосконалення взаємодії суб'єктів охорони навколишнього природного середовища.

Практичне значення отриманих результатів.

Положення і висновки дисертаційної роботи можуть бути використані у науково-дослідній сфері, правотворчості, правозастосовній діяльності, навчальному процесі, а також у правовиховній сфері.

Зокрема, у науково-дослідній сфері – положення та висновки дисертаційної роботи можуть бути основою для подальшої розробки адміністративно-правового механізму взаємодії суб'єктів охорони навколишнього природного середовища; у правотворчості – в результаті проведеного дослідження сформульовані пропозиції щодо вдосконалення існуючої системи законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища; у правозастосовній діяльності – використання отриманих результатів дозволить удосконалити діяльність суб'єктів охорони навколишнього природного середовища та покращити їх взаємодію; у навчальному процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес»; у правовиховній сфері – для підвищення рівня правової культури та правосвідомості суб'єктів охорони навколишнього природного середовища.

Повнота викладу наукових положень дисертації в опублікованих

працях.

Результати дисертаційного дослідження достатньо повно та змістовно викладені у тринадцяти наукових публікаціях, серед яких шість статей – чотири у наукових виданнях, визнаних фаховими з юридичних наук, дві – у журналах внесених до наукометричної бази даних «Index Copernicus» та сім – у збірниках тез доповідей на науково-практичних заходах.

Публікації підтверджують науковий доробок автора, а їх обсяг, кількість та якість відповідають усім вимогам до публікацій основного змісту дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук і надають авторові право публічного захисту дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Позитивна оцінка проведеного дисертаційного дослідження не виключає дискусійних положень чи недоліків, зокрема:

1. Загалом погоджуючись з автором у тому, що сучасна система забезпечення охорони навколишнього природного середовища має базуватися на взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також громадських формувань, що вимагає покращення правової бази і вивчення міжнародного досвіду щодо вирішення екологічних проблем, мусимо зауважити, що в цьому контексті дисертанту було б доцільно більше уваги приділити досвіду зарубіжних країн щодо вдосконалення взаємодії суб'єктів охорони навколишнього природного середовища.

2. Схвально оцінюючи запропоновані дисертантом адміністративно-правові заходи щодо покращення стану навколишнього природного середовища на державному рівні та на рівні територіальних громад, варто зазначити, що ми не знайшли їх висвітлення у тексті автореферату.

3. У підрозділі 3.1 «Поняття, принципи та роль взаємодії суб'єктів охорони навколишнього природного середовища», характеризуючи взаємодію суб'єктів охорони навколишнього природного середовища, дисертант вказує на ряд притаманних їй ознак, однак не розкриває їх зміст.

4. У підрозділі 2.3 «Адміністративна відповідальність у сфері охорони навколишнього природного середовища» автореферату, на нашу думку, дисертанту варто було б зазначити, що є об'єктом екологічних правопорушень.

5. У цілому підтримуючи запропоновані автором зміни та пропозиції до чинного законодавства України, вважаю, що вони мають знайти своє практичне втілення у відповідних нормативно-правових актах. З цією метою їх необхідно скерувати до Інституту законодавства Верховної Ради України.

Втім, викладені зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи та не знижують її високого наукового рівня, а лише вказують на складність досліджуваної проблематики.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

На підставі викладеного вважаю, що дисертація Сливки Марії Мирославівни на тему: «Взаємодія суб'єктів охорони навколишнього природного середовища (адміністративно-правовий аспект)» є самостійною, завершеною науково-дослідною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що вирішують важливе завдання для науки адміністративного права щодо удосконалення механізму взаємодії суб'єктів охорони навколишнього природного середовища. Дисертація відповідає вимогам, що пред'являються МОН України до кандидатських дисертацій, пп. 9, 11, 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор – Сливка Марія Мирославівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри управління безпекою, правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту права ім. князя Володимира Великого Міжрегіональної академії управління персоналом,
доктор юридичних наук, професор

